

Dr. Jos. C. Oblak:

Velebit

(Dalje.)

II.

Ko sem se ozrl prvič na zapad od Liške strani onstran Senjskega Bila, tam za Hrvatskim in Srbskim Kompoljem, kjer se pogreza reka Gačka v podzemske hramove Senjskega Bila in v bližini temnega očesa malega Švičkega jezera tik pred drugim odtokom Gačke v podzemlje — še nisem spoznal prave Velebitske pokrajine. Le-tá mi je bila tedaj še zakrita. Pri onem jezeru, ki je pravzaprav le kraški fenomen, sem stal šele pred vrati tega velesvetišča...

Ko se mi je pa izza Kuterevske Kose z najvišjega klanca ene izmed čudežnih, brezkončnih Velebitskih cest, trdih in grapavih, prvič odprl pogled v ta začarani kot naše tajinstvene Kraško-Dinarske zemlje — v mistično temo Krasanske dulibe pod Plješevico in v Apatišansko duliho pod obema Rajincema — se mi je zazdela Velebitska pokrajina kakor en sam velik, tajinstven gozd...

S svojimi temnimi kupolami v ozadju se mi je videla v bistvu taka, kakor ona v žalobno črnino zastrta rajda od Krima pa do Ljubljanskega vrha s svojimi mehкими linijami... V duhu sem zasledoval ta temni gozdni gorski pas proti severu preko hrvatske Kapele, Bjelasice in Bjelih Sten, preko Rišnjaka in obeh naših snežnikov, preko cele naše neodrešene zemlje: preko obeh naših Javornikov in Hrušice, preko Nanosa tja do Trnovskega Lesa, do Čavna in Goljakov — samih imen naše tajne srčne bolesi... Saj so to sami pravi bratje tega, samo še obsežnejšega, južnega višjega in mogočnejšega dela naše čarobne Dinare.

Nič ostrega, nič kričavega ni bilo v celi tej — sicer grandiozni sliki — nič onega običnega visokogorskega, tako sproščujočega kakor tam gori v vedroprostem okolju naših slovenskih planin...

Šele gori na košenicah pod Zavizansko Koso in Rajincem sem imel občutek, da sem — doma.

Tedaj tudi še nisem znal za razliko med severnim in južnim Velebitom.

Severni Velebit je — rekel bi — čisto naš ali, recimo, je nam najbližji: kot del hrvatskega Primorja, ki si ga brez njega še misliti

ne moremo. Ta del našega Velebita in našega morja sta — eno. Ena nerazdružna lepota obeh najsilnejših form velike umetnice prirode.

Vse bizarnejše se ti pokaže Velebit od one (Liške) stran v svojem južnem delu z Gospiške ravnine, ki je dežela zase. Tam se ti zdi Velebit ves drugačen. Tam si ga tudi že delita Hrvatska in Dalmacija. Tam je Velebit obdan z vsem čarom visokih gora in planin. Visoko gori do pod vrhov je tudi odet v gozdni plašč, njegovi vrhovi pa ti kažejo vse forme gorskih vrhuncev: špike, piramide in grebene (kose) bolj ali manj smelih oblik, ki se dvigajo iz neizmernih gozdov ter dajejo celi pokrajini divjegerski značaj.

Ogromna visoka planota okoli Liške prestolice, počivajoče sredi polj in travnikov, bi bila za marsikoga, čigar oko in srce ni prodrlo v vse intimnosti vsemočne narave — mrtva, da ni zarisala v južno obzorje za Gospićem svoje izrazite podobe ena najlepših Velebitskih planin — Visočica. »Gospička Jepa!« sem vzkliknil, ko sem jo prvikrat zagledal. Ista trapezoidna oblika njenega vrha mi je popeljala mojega duha za hip tja daleč na sever moje ožje domovine... Ne koplje se sicer v onih pestrih barvah in se tudi ne ogleduje v svetlem smaragdu svojega jezera, kakor njena od mene v mislih ji vsiljena koroška sestra... Toda je po svoje lepa. Skromnejša je in — mirnejša, kakor je sploh cela ta Liška pokrajina — zemlja mirnega žitja, pokojno sanjajčča. Še železnica, ki je pomaknjena skoro na rob pokrajine, jo komaj vznemirja in dramí iz tihega spanja. Zdi se mi, da bo Lika ostala vedno ona sanjajoča dežela zase, tudi če jo preprežejo s še tolikimi železnicami in cestami. Ostala bo pridržana pač onim popotnikom, ki si žele mirnega užitka potem, ko so že utrujeni od raznih kričavih Švicarskih lepot iz pokrajin, ki jih je zajél šunder in val tujskega prometa. Le-tá po mojem ukusu ne povzdigne resnične — lepote pokrajine, katere najlepši moment je prav njena — tiha zapuščenost. Mislim, da nisem sam, ki imam ta občutek. So to posebne vrste uživalci prirode — in morda ne najslabše... Zato bo ostal ves Velebit ohranjen tej vrsti popotnikov, pa naj bo po vseh, sicer redkih cestah, ki vodijo preko njega, uveden avtobusni promet. Prevelik in premogočen je v svoji zapuščenosti in preprostran, da bi ga moglo to prizadeti v njegovem bistvu.

V notranjost tega tajinstvenega veleodoma ni tako lahko prodreti. Saj so tu ceste čudovito izpeljane: od visoke Like tja do nizkih in strmih morskih bregov tam onstran. Brez konca se ti zdijo. Preko severnega Velebita, ali bolje ob njegovem robu preko Krasanske Dulibe in Oltarov med Senjskim Bilom in Plješevico (Rajincem) je cestna zveza med Otočcem in morjem in Sv. Jurijem nižje Senja. Skoro grozotna je ta daljava z vsemi malimi vijugami, po katerih ne vozi (kakor preko slavnega Vratnika onstran Senjskega Bila) nobeno motorno vozilo — kako neki? — a druga je od Jablanca preko Alana,

ki v velikanskih ovinkih obkroži ves severni del Velebita in se zveže preko Apatišanske dulibe s Krasansko. Toda — kje je Sv. Jurij in kje Jablanac, kje so Oltari in kje Alan — in kaj gorskega sveta leži vmes! To so razdalje! Pa je tu tudi zveza z morjem preko Srednjega Velebita: od Karlobaga preko Ure (Kubus) v Gospiško ravnino, in potem do Obrovca v soteski reke Zrmanje, ki je še daleč v celino takorekoč podaljšek morja, ni v Liko čez Velebit nobene cestne zveze več na stokilometrsko daljavo. Najkrasnejša je gotovo iz Karlobaga po kamenitem morju pod navpičnimi belimi stenami Kize preko Oštarij in Brušanov po smelih serpentinah ob krasnih gorskih scenarijah, ki prav nič ne zaostajajo za alpskimi ob alpskih cestah; zato pa le-te nimajo tega, kar nam nudi slehrna cesta od naše morske obale na našo visoko celino, pa bodisi od Crikvenice ali Kraljevice gori na Plaze, ali Novega v Hrvatsko Kapelo in njeno pokrajino ali pa doli južnejše kjerkoli od Dalmatinske obale, dokler ne doseže doli skoro na najjužnejšem koncu našega čudovitega Primorja svoj višek: cesta iz Boke Kotorske na Cetinje z vidikom, kakršnega ne premore cela Evropa! Pogled s teh cest na našo morsko obalo, naše morje in naše morske otoke je edinstven; človeka, ki ima kaj duše in srca za prirodno krasoto, naravnost omami in skoroda porazi. In to je tudi prednost potovanja po Velebitskih vrhovih, raz katere dobe te slike še svoj posebni čar.

Z ozirom na to cestno zvezo, ki se druží z Liško železnico, ni noben Velebitski vrh tako lahko dostopen kakor Visočica nad Gospićem. Pa tudi ta ima svojo — »napako«... In ta je, da je do njenega podnožja od mesta Gospića, ki je samo od železniške postaje več kilometrov oddaljeno, še — 9 km.

Ko pa imaš svojih 9 km ravnine za Divim Selom za seboj, kjer si skoro v podznožju Velebita, te zavede pot v velikem ovinku preko skalovite grape na gozdno pobočje, kjer si kmalu v kraljestvu pragozda in na udobni, z listjem in zemljo postlani gozdni izprehodni poti, kakršne v Velebitu niso običajne. Pa se tudi ta dvigne skoro zopet v skalovje sredi bukovine in redkih smrek — tja pod vrh Visočice, toda gozda pravzaprav nikdar povse ne zapusti. Ko pa si prav pod vrhom, misliš, da si kje pod Begunjščico, to zame najlepšo slovensko planino.

(Dalje pride.)

6. Triglavska stena — Gorenjska smer.

(Konec.)

(S sliko na prilogi.)

28. avgusta smo že zarana začeli kukati izpod šotora. Na plano se nam pa še ni mudilo, ker je bilo pod streho vseeno še topleje, dokler smo se na tesno tiščali skupaj. Previdno je ugašal nebeški cerkovnik svetle zvezdice, najprej one male in drobne, zatem po vrsti vse večje in največje, dokler z zlatim ključem ni odklenil vrat milemu solncu, da se je z zadovoljnim in prespanim obrazom pripeljalo iz zamorske dežele pogledat, kaj se bo danes godilo po svetu okoli.

Ko je dahnilo prvi rosni poljub na rob Triglavske stene, smo se izkobacali s »skupnega ležišča« na prosto, podrli šotor in se počasi pripravili, da smo bili z vsem gotovi ravno, ko nas je solnčna toplota že toliko ogrela, da smo bili dodobra zgibali premrle ude in se podjetno razpoloženi odpravili dalje. Splezali smo tistih par sežnjev nad bivak in se ustavili pod mrko »ladjo« na zadnji polici ter prav natančno še enkrat pregledali položaj. S police vede, narahlo proti desni nagnjena, za tri prste široka poč in se nekako 5 m visoko neha na za dobro dlan široki skalni lašti. Nad lašto je spet približno toliko visoka poč, oddaljena vodoravno od prve za kaka dva metra, ki pa se nekaj pod sredo ladjinega boka izgubi v 80° strmi plošči s silno redkimi oprimki; le kakšna ozka, kratka špranja v plošči ostane še za spomin na poč. Plošča pridrži čez skrajno težko in visoko previsno mesto v smeri na desno pod strehast balkon; odtod dalje pa se razčlenjenost obrne spet občutno na levo v kaminasto zajedo in na prosto.

Začeli smo plezati. Joža je koj spodaj v poč zabil klin, da mu je služil za oporo, ko se je z velikim naporom in le na majčkenih robovih visé dvigal ob pôči, v kateri je imel prostora le za prste in od časa do časa za sprednji rob podplata, čez previs na sredi poč. Srečno je dosegel ono ozko lašto, jo očedil odkruškov, da je zamogel varno stati, in zabil v naslednjo poč v višini ramena klin, da je varoval i sebe i mene, ki sem splezal za njim na lašto, kjer je bilo ravno za oba prostora. — Stopila sva tesnò ramo ob ramo, obrnjena v steno. Jaz sem se razkoračeno vstopil na lašti, se prijel z levico trdno za dober prijem v neki luknjici, z desno pa, v kateri sem držal tudi vrv, da sem varoval Joža, v poč ter se s čelom uprl ob steno. Ko sem bil tako dobro zasidran, je Joža splezal po meni višje in mi končno stopil z nogami na ramena. Iskal je primernege mesta, kamor bi spet zabil klin, ker ni bilo v njemu dosegljivi višini nikjer nobenega še tako drobnega roba za prijem, tudi v poč ne — a ga ni našel. Zato se je prav polagoma prestopil na mojo glavo, ki sem jo tiščal trdno ob steno, in je po kratkem iskanju začel zabijati klin. Zabijal je dolgo, dolgo...!

Od skrajnega napora so se mu začele tresti noge, da sva oba skupaj pričela nihati nad silnim prepadom. Prepad je bil tam resnično silen, ker se je pod nama, ki sva šla s počjo in lašto precej na desno, spodnja polica, na kateri je čakal Stane, zravnila z gladko steno, kakor bi odrezal, tako da ni bilo pod nama v višini 500 do 600 metrov drugega kakor zrak, pa še ta je bil — redek! — No končno je bil klin vendarle zabit in Joža zavarovan na zaponki, da se je lahko brez skrbi prestopil s pomočjo klina kot prijema z moje glave višje. Pa to pot še ni uspel, ko se je pognal kvišku za previsokim oprimkom. Še enkrat mi je stopil s celo težo na glavo, pa le za trenutek, ker je k sreči dobil v počji za levo roko droben prijem, in se je končno veljavno dvignil. Z naporom je dosegel na desnem robu počji priraslo skalno grčo, podobno mačji glavi, s pomočjo katere je izplezal nad poč na dober stop v plošči. Tu je moral počivati, da se je oddahnil od trdega napora in nevarnosti ter pomiril napete mišice, ki so hotele kar odpovedati. No, tudi mene je telovadba po moji glavi zdelala, da mi je bil tilnik kar otrpel in se glava na njem nekaj časa res ni hotela sukati, kakor da bi imel po vratu celo zalego turov. — Pa se že potrpi za takole stvar! —

Joža je nad počivališčem spet hitel zabijati klin ter ga je porabil najprej za prijem, nazadnje pa še za stop, ko je že spet zabijal, narahlo prislonjen na ploščo, medtem ko se je s tremi prsti leve roke prijemal za šibek rob, z ostalima dvema pa držal klin in ga tolkel v špranjo. Nagajalo mu je kladivo, ker ga je imel iz previdnosti privezanega na dolgem jermenu za pas, da se mu ne bi izmuznilo iz rok in ušlo čez steno — kajti brez kladiva bi nam prebito trda predla, ko moraš skoro na vsak korak tam po ladji zabijati klin. Zdaj pa se mu je privezано kladivo zatikalo v jermen in mu nagajalo, da je bila pot še daljša in še mučnejša. Ko je Joža vendarle zabil klin, je začel ped za pedjo prestopati čez skrajno težaven visok previs, v katerem so le sila majhni robovi, da na njih komaj obdržiš ravnovesje. Še dobro, da mu je klin izvrstno pomagal in mu lajšal delo. Z največjo težavo se je tako pretolkel pod tisti balkon, oziroma streho, koder smo upali na polico ali vsaj na drobno stojišče.

Pa kašno razočaranje! Skala pod streho je strma in gladka, da bi še muha spolzela po njej, kaj šele taka neroda, kakor je človek! Tako smo bili torej spet enkrat prav hladnokrvno postavljeni pred duri! Nič ni drugega kazalo, kakor da se je Joža nemudoma obrnil počez na levo v navpično ploščo. Plezal je mirno in samozavestno, a počasi in do konca previdno; noben rob mu ni ušel izpred oči, pa vsakega je do dna preizkusil, če mu sme zaupati življenje. Gibčno kakor mačka se je plazil tam preko, prenašal z natančno opreznostjo ravnovesje, se preprijemal, strokovnjaško prestopal in čistil ter robkal trhlo kamenje ter tako dosegel po izredno izpostavljenem in

opasnem prečkanju skalnat pomolček, na katerem je šele utegnil prosto stati z obema nogama in počivati. Nad pomolom štrli iz stene visok previs, ki ga je naš mojster zdelal na levi strani, kjer je nekaj več trdnih opor. Večkrat mi je Joža med plezanjem od počí dalje zaklical, naj dobro várujem, ker je možnost, da vsak trenutek zdrsne in jaz sem vsakikrat krčevito trdno stisnil in poprijel tisto drobno vez, na katero smo privezali usodo nas vseh. A Joža ni zdrsnil — nasprotno, centimeter za centimetrom je puščal za seboj in plezal, oj, k a k o plezal!! Kar je ta možakar izvršil in tvegá v tej ladji, to je bilo več ko dvakrát trentarsko — bilo je nadčloveško delo, ki bi marsikoga s sijajnimi zmožnostmi zdelalo in podrlo.

Sploh je bila čudna vsa ta reč tam na »ladji«! Slišal si samo kladivo, ki je udarjalo po klinih in sempatja nagel, čisto izpremenjen glas, par besed le, odrezanih, kratkih, kakor bi bile ukradene tistemu čudovitemu prizoru. Odspodaj gori: »Joža, klin!« »Pazi!« »Bo?« in odzgoraj doli: »Drži!« »Gremo!« »Spuščaj!« »Bom odletel!« »Je že dobro!«

Stane, ki je Jožev plezalni tovariš že od začetka, je spodaj na polici kar na drobno gledal in strmél — strmela sva oba in sva komaj verjela svojim lastnim očem — tako težkih mest ne vem, če je kaj prida po robéh! —

Nad previsom je Joža zopet vihtel kladivo, da je rezko odmevalo od sten in zlezel naprej v zajedo, ki je na sredi previsna; najdeš pa v njej dva dobra prijema in se poleg tega nekoliko lahko vanje zagvozdiš, da ti kar odleže; saj so ti gladke plošče in previsi že dolgo neznosni. A še je treba znova prosto čez zadnji previs, ker se zajeda razširi in ugladi. Znova je pelo kladivo v krepki Joževi desnici. Ko je zabijal tisti klin, je nenadoma razposajeno zavriskal, da sem se skoro ustrašil; saj je vrisk prav malo sodil v tisto razpoloženje na ladji... Pa je spet zavriskal, razvezal se mu je do tedaj tako skopi jezik in sploh je bilo podobno, da je od veselja ponorel. Zlomka, kaj vendar je? A tako! Na klin mu je priplezal dolgokraki križasti pajek in če Joža ugleda kadarkoli si že bodi pajka, je ves iz sebe, takrat je zanj vsaka še tako težavna in zavita stvar dobljena, ker mu pajek zanesljivo napove srečo in ga še prav nikoli ni potegnil. Zato ga pa tudi na vse pretege spoštuje! Še zdaj je v tem resnem in še zelo izpostavljenem kraju toliko počakal, da se je pajek skobacal dalje s klina in odšel po svojih potih dalje; šele zatem je do konca zabil klin. Saj Joža sam prav dobro vé, da je to čenča, da pajek prenaša srečo kakor polž svojo kajžo; vendar mu je zdaj v teh okolnostih vlil toliko nove sile in korajže, da je v hipu in kar igraje prekobilil težavni previs in bil na — varnem! Čudno je, kaj vse zmore takale ljubka sugestija, prečudno! Pajka pa od tistega dne tudi jaz spoštujem in obračtam!

Joža je bil torej na varnem; kje, tega midva spodaj nisva videla, ker je bil že »na krovu« ladje; izrazil pa se je, da izgleda okolica krog njega kakor svet za našo hišo; no, in za našo hišo hodimo vedno brez plezalk in vrvi. Kar verjeti mu nisva mogla, da je težav in skrbi že konec, pa sva bila ševeda tudi midva spodaj vesela in ponosna na Joža.

Joža je nad »ladjo« zabil kar tri kline skupaj, »da bo bolj zagotovo držalo«; ker mu je zmanjkalo zaponk, je odpel svoj pas, kline spel z njim skupaj, naravnal skozi zanko vrv in ukazal: »Naprej!« Najprvo je Stane zmašil Jožev nahrbtnik v mojega in mi vse skupaj privezal na krajšo vrv, da sem breme potegnil k sebi na lašto in ga oprtal; nato pa je prišel do mene še sam, ko je med potjo vzel s seboj še zaponko iz spodnjega klina.

Prišel sem jaz na vrsto, da se spogledam z »ladjo«. Šlo je prav dobro, dasi zelo počasi in ne brez napora, posebno z vrvjo so bili križi, ker ni hotela teči. Joža je z vso silo vlekel za svoj konec, da bi se skoraj pretrgal, spodaj pa se vrv še zganila ni, ker je bila v premnogih vijugah kakor dolga kača tako zvita in zajeta med zaponkami, da je bila kakor pribita. Pa saj ni čuda, ko je tekla med dvanajstimi klini! Ko pa sem med plezanjem pobral iz spodnjih klinov zaponke in vrv tako oprostil, je ta potegnila, da sem se ob nalahno napeti vrvi dobro varovan zvijal v ovinkih čez previsne plosče in izpod strehe na pomol. Ko sem bil na pomolu, mi je Stane javil, da vrv poteka in da naj počakam; vendar sem šel še naprej čez previs v zajedo, do kamor je vrv dopuščala, ker bi na pomolu ne imela oba prostora, ko je bilo še za enega na tesno. V zajedi sem se pod zadnjim klinom trdno ustopil, Joža pa je trdo nategnil vrv in mi tako podpiral stabilnost, da sem zamogel varovati Staneta.

Stane se zaradi slabih plezalk ni počutil dosti varnega; zato se je navezal še na mojo krajšo vrv, ki sem mu jo vrgel doli, Joža pa se je tudi prevezal ter mu poslal še svoj konec vrvi, tako da je bil Stane nazadnje ves v vozlih. Po prosti vrvi sva mu poslala do vrh počí še kladivo, ki se je tam ustavilo ob nekem klinu; po teh priprava-
h je splezal še on do kladiva in je potem spotoma izbil tri kline, druge pa smo, razen najzgornjih treh, »vse pustili v ladji«, ker so bili pretrdo zabiti po špranjah. Joža že razume svoj posel! Na pomolu je Stane počakal, da sem prišel jaz čez previs do Joža, ki mi je pre-pustili svoje mesto ob treh klinih, sam pa se je razvezal in odšel naprej na ogledovanje.

Stane je bil kmalu pri meni in tako smo bili torej vsi trije na varnem. Stane se je še precej časa mučil z zadnjimi tremi klini, preden je drugega za drugim omajal in populil; med tem časom pa sem jaz zlezel že naprej po travnatih, s policami presekanih stopnjah do Joža, ki se je pretegoval na široki drnasti polici, kjer smo slednjič prišli spet vsi skupaj in smo se lahko ogledali, če smo še pravi.

Za to kratko »ladjo« — visoka je 30 do 35 metrov, kakor smo izmerili z vrvjo — smo porabili dobri dve uri časa in cel šop klinov, pa smo še hiteli, kolikor je pač položaj dopuščal. To mesto je res skrajno težko in od sile izpostavljeno; če se sme kaka smer oceniti po posameznih težkih mestih, kakor pravi dr. Jug v »Plezalnih zapiskih«, potem je ta smer že zaradi »ladje« same ena najtežavnejših v naših robih.

Na polici smo zvili zmedeno štrečno daljše vrvi, na krajšo pa smo se za vsak slučaj navezali, če bi prišle še kakšne nepredvidene težave. Krenili smo po drnasti steni, policah in zajedah na rob stebra ter se naglo bližali vrhu Triglavske stene. Tam, kjer je v grebenu majhna nazobčana škrbinica blizu ogromne globoke poči, ki vede na levo doli v grapo ob Črni Steni, smo zavili pod robom na levo v navadno lahko steno ter izstopili skozi zajede, kamine in drn skoro na najvišjem robu stene, nekako v sredini razdalje med Za Planjo in Kugyjevo polico.

Bilo je ravno prav, da smo turo dovršili, ker so se že vse jutro plazile sem od Luknje raztrgane južne megle, po nebu pa so se pasle v nepregledni čredi kodraste ovčice, ki jih je odzadaj poganjal postaren, debelušni pastir, zavit v črno deževno plahto. Ko smo na hitro roko zgradili izstopno piramido, smo neutegoma splezali po položnih skalah še nekaj metrov na najvišji rob stene, kjer smo na melišču ob meji dosegli pot proti ledeniku. S Kugyjeve police nam je znova in znova uhajal pogled na ono široko polico, kjer smo prebili noč in dobro smo razložili črno liso tam ob robu, kjer smo razkopali prod za ležišče, nad polico pa je še vedno moško in ponosno sedela naša ladja, še vedno mrzla in grozeča!

Ker smo bili brez čevljev, smo se morali spustiti po prodišču pod ledenikom precej globoko doli do »slovenskega« izstopa, tam pa smo prečkali kar čez sneg in led, ki ni prida strm, tako da tudi plezalka ne drsi, posebno še, če malo popaziš, da stopaš na primrznjeno kamenje in si tako pomagaš, koder moreš.

Ej, še nobeno kosilo nam ni toliko potegnilo ko ono na Kredarici; saj smo bili skoro celih 26 ur v steni, kar naprej v napetem položaju! Kako se je prilegel odmor tam v kotu pri peči!

Na Kredarici so nam dali tri stare cementne vreče, da smo jih razrezali in z vrvicami ter jermeni privezali okrog stopal, da so bile noge bolj varne na ostrem kamenju ko smo naglih korakov odbrzeli čez Prag v dolino. Bili smo razposajeno veseli, da smo med potjo vriskali drug čez drugega in vsi hkrati govorili, kar je komu pač prišlo v misel. Prav nobene besede ni bilo razumeti — saj je imel vsakdo toliko povedati! Pod vstopom v steno smo poiskali svoje čevlje ter se preobuli, vreče pa smo vrgli med ruševje ob poti za spomin na to presrečno triglavsko rajžo. V Aljaževem Domu nas je Torkar

že na pragu pričakal s svojo harmoniko, ki je ob našem prihodu vsa vesela globoko segla po sapo in zadovoljno zagodla junaški triglavske marš.

Hej, kako je v Vratih in povsod po naših gorah fletno in vse po domače!

Naši Gorenjski deželi pa, ki nas je vzgojila, nam dala zdravja in moči, v zahvalo smo sklenili, da naj se imenuje nanovo preplezana smer Triglavske stene »Gorenjska smer« in kot taka naj stopi ponosno v vrsto k slovenski, nemški in dr. Jugovi; naj nudi plezalcem najlepših trenutkov in najveličastnejših doživetij, prizanaša pa naj vsem in vsakomur — žrtev je bilo v Triglavski steni že preveč!

*

Zdaj je pa spet jesen,* mrzla in meglena, ledeni veter je spihal z robov še zadnji mladi smeh in vsejal po višinah belo ozimino — še gamsa je potisnilo daleč doli po gmajnah. Nebeški godci že preizkušajo svoja godala, da veselo zagodejo, ko zaplešejo nedolžnobeke zvezdice na svoji vsakoletni veselici, dokler vse utrujene in spéhane ne poležejo po zamrzlih fleh tesno druga k drugi, da jih ne zebe in da se ne prehlade na ostrem zimskem mrazu. Saj bo treba pogrniti novo praznično in mehko odejo po fleh, da bo varno in potihoma stopal sveti Miklavž, da bo Božič zabaven in, kakor se spodobi, da bomo tako lažje čakali dneva, ko bo prijezdil sveti Jurij tam od Adrije in globoke Benečije skozi Luknjo v Vrata, povil spet skrbno belo odejo in jo nesel v nebesa, da jo shranijo čez leto! Spet bo zažarelo po rebrih rdeče resje in izpod leskovega grma se bodo pri-rile bele kurjice, v robah se bo ozrl rododendronov popek za spomladanjim solncem in spet bomo šli ... Za zdaj pa bomo vdano čakali, kdaj se spet ogreje mrzla skala in nas pokliče; čakali bomo in hrepneli kakor leto za letom!

Vsem ni tako pri duši; nam pa je, in nam ne more biti drugače. Je pač vsakemu po svoje dano.

Oh! Kdaj pač pride spet poletje, naše poletje?!

Sv. Bernard iz Mentone, patron hribolazcev

Poroča p. Beneš Krakar

Znano je, da imajo posamezne države, pokrajine, mesta, vasi svoje priprošnjeke ali patrone. Je to že prastar običaj, ki ga moderna miselnost skuša sicer izpodriniti, toda zastonj; premočno je zgodovinsko ozadje in sporočilo. Ko sem kot otrok obiskoval v Tržiču, na Gorenjskem, ljudsko šolo, sem opazil pri raznih slovesnih procesijah,

* Zabeleženo oktobra 1928.

da so korakali rokodelci, kakor čevljarji, usnjarji, kovači in drugi, vsak za svojim lastnim banderom, in to z velikim ponosom. Tržičani so še danes miroljubni, vendar pa — naj mi ne zamerijo izraza — precej prevzetni ljudje. V srednji šoli sem prišel do spoznanja, da je ta običaj spomin na srednjeveške cehe. Prav je, da so Tržičani to navado ohranili, prav je pa tudi to, da si razna društva in korporacije še danes izbirajo ne samo svoja strokovna glasila, ampak tudi svoje patrone. Tradicija naj ostane; saj naši predniki niso bili nič manj pametni nego mi, in je resnica, večkrat celo žalostna resnica, da jo mi z večnimi novotarijami dostikrat polomimo in splošnosti več škodujemo nego koristimo.

Često sem premišljal, kako to, da mi turisti, ko smo vendar priznani poštenjaki in nam do bogotajcev še vsega manjka, nimamo svojega patrona. Letos sem slučajno naročil knjigo: *Scritti alpinistici del sacerdote dottor Achille Ratti*, ora S. S. Pio Papa XI (Milano, Bertieri e Vanzetti Stampatori, Editori, 1923). Ako knjigo naročiš iz Italije, stane 135 Din. Izšla pa je tudi v nemškem prevodu: *Alpine Schriften des Priesters Dr. Achille Ratti, heute S. H. Papst Pius XI* (Rudolf Mosse, Buchverlag, Berlin, 1925. Prevedel v nemščino Leopold von Schlötzer.). Preden grem naprej, naj na kratko ocenim to knjigo. V italijanščini je izšla knjiga v treh izdajah: 1. edizione ad personam, 35 izvodov; 2. edizione per amatori, 200 izvodov; 3. edizione originale, 2600 izvodov, z roko numerirani od 201 do 2800.

V nemškem prevodu sta izšli samo zadnji dve izdaji, in sicer prva v 300, druga — originalna — izdaja pa v 2700 izvodih, ki so istotako numerirani od 301 do 3000. Za nas pride v poštev samo zadnja originalna izdaja. Format knjige je velik, in quarto minori. Papir je prvovrsten, to poudarjam radi tega, ker so italijanske knjige znane po svoji zanikrni zunanosti in po papirju, ki je večinoma podoben hrapavi deski. Nemška izdaja je inače v vsej opremi popolnoma enaka italijanski.

Knjiga ima 190 strani s sledečo vsebino:

Uvod. Tura na Monte Rosa (Dufourspitze) iz Macugnaga in prvi prehod črez sedlo Zumstein. Tura na Matterhorn iz Zermatt-a. Na Montblanc: pot čez Rocher in nazaj črez Domgletscher. Alpska nesreča v dolini Belviso. Ponočni izlet na Vezuv. Ob smrti profesorja monsign. Alojzija Grasselli. Seznam gorskih tur duhovnika dr. A. Ratti, sedanjega papeža Pija XI., po njegovih lastnih zapiskih. Apostolsko pismo njeg. Svet. papeža Pija XI. o sv. Bernardu iz Mentone, patronu hribolazcev.

Iz vsebine je razvidno, da je pisal članke mož, ki je bil res z dušo in s telesom turist. Članki se beró kakor roman, so polni poezije, še več pa je v njih resnične stvarnosti; čim pogosteje jih prebiraš, tem bolj ti ugajajo misli, ki jih avtor podaja, kakor se zdi, kar tako

mimogredé. Kar popisuje, je tudi doživel in to je največ vredno. Od sentimentalne fantazije bo tako ali tako naš svet konec vzal! Lepo pravi v uvodu F. Mauro, član milanske sekcije IPD, ki je zbral pričujoče spise, da naj bodo starim in izkušenim planincem v dragoceno potrdilo, onim pa, ki v gorečih učnih letih zadobivajo gorsko izkušnjo iz ljubezni do gorskih velikanov, naj bodo v spodbudo in pouk. Pisatelj sam pravi, da plezanje po gorah ni vratolomstvo, zahteva pa sevé nekaj poguma.

Knjiga, ki jo krasi tudi 12 lepih planinskih slik na posebnem papirju, zasluži vse naše priznanje; naj bi si jo omislil vsak turist, ki kaj premore pod palcem — ali vsaj prečita naj jo!

*

Prehajam k naslovu. Ko sem prejel omenjeno knjigo, so mi oči kar obstale na naslovu o sv. Bernardu iz Mentone, patronu turistov. Preberem prvikrat površno, ne verjamem, preberem še drugikrat, bo menda že res! Grem gledat in iskat v atlas, kje je Mentone, in ko doženem, da je to kraj na francoski Rivieri v bližini zloglasnega Monte Carlo, sem vedel, da je tu govor o svetniku, o katerem, odkrito povem, nisem vedel drugega nego to, da so njegovi sobratje oskrbovali po gorskih prelazih hospice. Pri nas po samostanih se sicer vsako jutro prečita pri brevirju zjutraj takozvani martyrologium, to je seznam svetnikov, ki se tisti dan časté; toda kdo bi na vse te svete može mogel misliti ali si jih zapomniti! In vendar se 28. maja bere sledeče: »Apud Novariam: sancti Bernardi a Menthone, confessoris, qui in monte Iovis super Alpes, celeberrimum coenobium et hospitium extruxit.« »Pri Novari: (spomin) sv. Bernarda iz Mentone, spoznavalca, ki je na Jupitrovi gori v Alpah sezidal nadvse slaven samostan in zavetišče.« Ta hospice je bil na sedlu, ki je imel ime: Mons Iovis. Iz papeževe enciklike je razvidno, da je to prelaz na Sv. Bernardu v Peninskih Alpah v južni Švici.

Čudno se mi je zdelo (ne smelo pa bi se mi nič zdeti čudno), da o tej encikliki ni nihče nič omenil. Po mojem bi se imelo o tem ljudem pridigati; ako se veliko piše in govori o onih, ki so samo blaženi, ki so umrli v sluhu svetosti, zakaj bi se ne tudi o Bernardu, ki je svetnik že stoletja? Je pač pri nas tudi v tem pogledu še precej starokopitnosti: vse po stari navadi! Toda svet hodi po novih potih: Moderno dušno pastirstvo bo n. pr. moralo iti pametnim vrstam sporta na roko. Aljažev klub je prvi početek, ki temelji za enkrat samo na dobri volji svojih članov, toda razvil se bo v nujno potrebo. Teh misli je gotovo tudi sv. oče, ki je proglasil sv. Bernarda iz Mentone za našega planinskega patrona. Ker pač večino turistov to papeževo pismo zanima, zato ga bom podal skoraj celega v prevodu.

(Dalje prih.)

*

Zahodna stena Križa (2429 m)

(Prvi pristop.)

Zahodna stena Križa je leva skalna omejitev sneženega kuloarja, ki loči masiv Križa od masiva Kranjske Rinke. Vstop posreduje skalni otok v snežišču pod steno. Skozi žleb na prodnato teraso k majhnemu snežišču v steni. Od tu pod previsen skok, ki ga obplezaš v desni steni. Čez ponoven previs v širok žleb in po njegovi desni razčlembi — ali tudi levo skoz strm skalnat žleb — na levo, nato desno v smeri proti dvema markantnima turncema (možic!). Skozi lahak kamin na strmo melišče (krečenje!). Odtod skozi kratko poč na skalno glavo, čez ozek grebenček desno v ponoven žleb, od tu v majhno zarezo (možic!). Dalje previsno v majhno kotanjo, nato čez dve vzboklini in previs v slabo izražen žleb (zelo težko!). Še vedno težko na desno ter močno levo po pločasti, navzdol viseči polici (strmo, eksponirano) desno v kamin; iz njega na prodnato teraso in v ponoven kamin, ki ga prerežeta dva grebenčka (široko krečenje!). Iz kamina desno na pomol (možic!). Nato levo v greben in po njem točno severovzhodno na travnato teraso. Zdaj v lahki skali na ponoven pomol (možic!). Od tu skozi širok žleb okrog roba v drug žleb. Levo prečkaj in desno zavij v slabo izraženo rampo. Iz nje na majhno melišče (možic!). Zdaj v lahki skali navzgor, nekoliko levo se držeč, in skozi ponoven kamin na ostri severni greben; po grebenu navzgor, dokler se nadaljnja pot ne zapre s previsom. Nato levo v severozahodno steno do širokega prodnatega žleba. Po žlebu gor na polico (možic!). Nato desno proti grapi; tu se smer zahodne stene snide s smerjo Kocbeka in Piskernika (severna stena) 20 m pod vrhom. Zdaj desno proti žlebu in na pot ter takoj na vrh. — Stena ima par originalnih plezišč. Njena višina 400 m, pleze 4 ure.

Dr. Jakob Prešern:

Zima v Alpah

(Iz vojnega dnevnika.)

— 28. XII. 1916.

Včera in danes krasno vreme, jasno, gorko in brezvetrno. Pritisnil je mahoma jug. Temperatura: 1° C gorkote!

— 1. I. 1917.

Jug se je izpremenil v močen piš. Toplomer kaže podnevi eno do štiri stopinje C gorkote. Torej tisti veter, ki liže sneg in ki ga Tirolci spomladi tako težko pričakujejo. Pri nas ta pojav v takem obsegu ni znan. To je takozvani Föhn.

Polnoči smo počakali pri čaju, voščili si novo leto in stopili zopet v negotovost...

Pomaknili so me te dni nekoliko višje, prav na vrh, kjer opravljam službo podčastnika-četovodje. Služba sama na sebi ni baš nevarna; kajti infanterijskim lešnikom, piskajočim venomer preko grebena, se človek že še izogne, če noče izvajati različnih junaških bravur. Topništvo pa do danes še vedno molči, ker ni še odkopalo cevi izpod šestmetrskega snega. Vendar je teren skrajno neroden in nevaren. Špica obstoji iz tonalita, ki se rad krši. Čist led in poledenel sneg tiči na onih mestih, kjer je toliko ravnice, da je sploh mogel obtičati za delj časa. Na malem prostoru je nakopičeno vse; kamor se obrneš, že se obregneš v kako morilno napravo. Postavljene so štiri barakice, dve veliki kaverni sta izvrtani globoko v skalo; ena pelje skozi celo Špico in se na sredi razcepi; ena veje gre do stojišča za strojno puško. Dohod je tedaj krit s tako silno plastjo skalovja, da tudi najtežja artiljerija ne more do živega. Streljala bo lahko v najtežjem topniškem ognju nemoteno in povzročala napadalcu bridko razočaranje. Do sedaj se sploh še ni oglasila. Drugi rov pelje navpično navzgor po stopnicah do vrha, ki je zadelan in zravnčan z betonom. Skozi gledajo drobne odprtine za puške. Mesto ni zasedeno po nobeni straži, ker je le nekako opirališče za slučaj napada. Dvojna straža pa stoji spredaj na skali, ima betonirana zavetišča, dohod do nje je po ozki stezi ob strašnem prepadu in deloma preko lestvice do visečega mostička in dalje par korakov naravnost navzgor. Mesto, kjer stoji lestvica, je izpostavljeno v celoti laškim očem. Tam je treba paziti in se hitro dvigniti ali zdrkniti, ker drugače zaropota takoj laška strojnica.

Postavljeni sta nadalje še dve strojnici, stojišča še za štiri različne straže, štirje metalci min, metalec ognja, žaromet, vse v to že itak veliko tesnobo.

Vsa pota so nadelana s klini in obrobljena z debelimi vrvmi. Stopnice ob viharjih izginejo. Tedaj je treba hoditi tudi po rokah, če nočeš z glavo v prepad.

Temperatura? Zanimivo. Ker imamo podnevi lepo vreme, mirno in skoraj brezvetrno, prileze toplomer popoldne na solncu na 12 do 14° C — gorkote. V januarju v višini 3000 m! Noči so jasne in mrzle. Ohladijo se na —20° C mraza, včasih še bolj, ker smo zaznamovali kot najnižjo nočno temperaturo —29° C. Razlika v toplini znaša tedaj tekom 24 ur nič več ko 35°. In to ne baš redko; ob lepih dnevih in nočeh je to normalno in doseže za slučaj, da je dan solnčen, ponoči pa ledena burja, tudi svojih 40°.

Kdo bi se ne prehladil? Da, če bi bili mi navadni zemljani v civilu, vsi bi bili že davno obdarovani s kapitalnim nahodom in takimi in takimi katarji. Vsega tega — nič! Tako smo utrjeni, da plašč

kratkomalo zametujemo, ker moti pri hoji. Le stražarji morajo biti v službi oblečeni natančno po predpisih.

Moja služba traja osem ur, vsak izmed podčastnikov ima toliko službe, četrti pa je nekaka rezerva. Napovedan je bil za to noč ob treh napad na laške postojanke na prelazu, mi tu gori naj bi demonstrirali. Gospodje pa so pozabili na koledar. Polna luna, jasna noč, zmrzel sneg, v katerem hrešči vsaka stopinja, izda vse in prepreči vsako presenečenje, s katerim se v prvi vrsti računa. Tako krasna noč je, da se razloči v beloti snega vsaka postava na kilometer daleč in bi mi z vrha lahko opazovali potek boja kakor z galerije. Res je bil ob treh zjutraj alarm, a med tem je bil že preklican. Ljudje so se vrnili dobre volje nazaj na ležišča.

Joj, kako so umazani ti reveži. Pred štirimi meseci so prejeli zadnje perilo. Prilike za pranje tu ni nobene, ker manjka celo vode za pijačo. Res da gori v peči ves dan in da je mogoče pretopiti veliko snega, a to je zamudno delo, ki zahteva velikanske energije, kakršne naši ljudje nimajo več. Ležijo v tesnih barakah eden poleg drugega kakor sardine, kolnejo in praskajo se noč in dan, celo v spanju. Tudi jaz sem postal zopet precej »živ«.

Drugače pa je bil včeraj lep dan. Samo okoli 11. ure dopoldne je bilo precej glasno streljanje in krogle so frčale kar na debelo nad glavami. Kaj je bilo temu vzrok, nismo mogli dognati. Morda so se Italijani le preveč dolgočasili? Imajo pritrjene puške na stojalih in stalno namerjene na naše strelne odprtine v prvi črti, ker je neverjetno število lešnikov priletelo v zaščitno jeklo, s katerim je odprtina zavarovana. Zato kolovratenje po Špici ni preveč kratkočasno, kadar si Italijani privoščijo take zabave.. Kdor preveč zija preko postojank, ta lahko dobi natančen in kratek račun.

Imamo velik daljnogled na treh nogah. Bog vedi, kako je prišel sem; našli smo ga ob prihodu meseca avgusta lani. Laške črte na Ercavallu se dobro razločijo in vidijo se njihove barake. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da so onostran ravno taki ušivci z velikim zaro-dom tistih malih rdečih, ki imajo domovino kje v Kalabriji. Sedijo v gorkem solncu pred barakami in si jih tolčejo. Fronta poteka v tem odseku zelo čudno, v vijugah, v velikih ovinkih, tako da vidimo mi Lahom skoraj v želodec, na drugih pa oni nam v hrbet. Če bi izbruh-nili boji v večjem obsegu, bi se nam slabo godilo, ker bi bili vsi naši dohodi lahko pod stalnim ognjem.

Na to kratko razdaljo se je začela med nami in Italijani konver-zacija kmalu po našem prihodu. Zlasti v dobrih odnosajih smo z njimi Slovenci in kadar imamo mi službo spredaj, je ponavadi mir. Nocoj smo se razgovarjali z njimi o dobrotah božičnih praznikov in so se hvalili, da so prejeli: vino nero, cognac, spagnolette napolitane. Vabijo nas preko in obetajo vse mogoče. Tudi o domovini govorimo

veliko. Ta je doma iz Bergama, drugi govori krasno toskanščino, tretji je beneški Slovenec nekje od Vidma. Govori kar dobro razumljivo slovenščino. To občevanje je postalo tako zaupno, da pošiljajo naši Primorci svojim domačim v zasedenem ozemlju znake življenja po italijanskih vojaki. Potom laškega vojaka je dobila mati našega kuharja Kunavca v Sužid pri Kobaridu po dolgem, dolgem času vest, da njen sin še živi. Kunavec prihaja nalašč v te namene na Špico, ko je delo spodaj pri kuhinji končano. V časih podivjanosti bi človek skoraj mislil, da je zamrl med nami vsak plemeniti čut, da takorekoč drhtimo po razmesarjenih truplih. Pa čim dalje traja ta moritev, tem bolj vemo ceniti vrednost svojega in tujega življenja in hrepenimo po njem, želeč ga sebi in onim, ki so nam jih določili za sovražnike. Ti prijateljski stiki oficirjem seveda niso všeč in so razgovore prepovedali. Zato smo previdni, a smo našli svoj izhod. Tu pridem ponoči ven do stražarja Žagarja, ki poje na vse grlo v tržaškem dialektu:

»Nocoj je lep večer, moremo se razgovarjati...« kar po melodiji »Al' me boš kaj rada imela«. Seveda prihaja od one strani že odgovor v prozi. Da dam temu petju zakonito podlago, grem javit službojočemu oficirju:

»Gospod poročnik, ljudje se dolgočasijo zunaj. Ali si smejo preganjati dolgčas s petjem?«

»No, singan könnens schon«, je dejal in tako se vršijo pogovori sedaj v obliki belcanta in recitativov.

Tudi danes je lep dan, gledam na ono stran na Cimo Bianco, za katero se kadi neprestano. Preko grebena se vidi dimnik in kos strehe. Po njej hodi Italijan in razgrinja neke vrste belo reč, lepo počasi, kakor bi niti ne sanjal, da ga ogledujemo skozi daljnogled in da mu lahko vsak čas popihamo pod noge z našimi koli. Najbrže je star vojščak, ki ve, da prav kroglja redko zadene. Na desno od njega, na Passo Casaole se dolgočasi laška straža v jarku. Stopica v mrazu z ene noge na drugo, cele ure v istem tempu, kakor tisti stari dromedar v Schönbrunn. Zaviti je v debelo plast cunj, ima na ramah pihalnik, tudi obraz ima povit v neko čudno reč, iz katere gleda le par drobnih oči in mogočne črne brke.

(Dalje prih.)

Čez hrib in dol

Peš iz Ljubljane čez Kot na Kredarico in nazaj v Ljubljano.

Nisem se gnal za kakim rekordom, ko sem šel peš iz Ljubljane do Kredarice, ampak šel in hodil sem zato, da čim dalje uživam lepoto narave, ki me vedno vsega prevzame.

Dne 5. avgusta 1929. ob ½ 4. zjutraj je bila še tema, ko sem sam zapustil Ljubljano; čez Mavčiče in Podreče (tu je spomenik Simona Jenka), sem v šestih urah dospel v Kranj; od tu po kratkem počitku pa ob najhujši vročini v 4 urah do Brezij. Okrog 6000 romarjev je polegalo po travi ali se gnetlo okrog cerkve

in gostiln. Prenočišče? No, ležal sem pri kmetu na podu v mrvici; pod seboj sem imel kravji hlev, zunaj je bil vso noč nemir, spal sem kljub temu.

Prihodnji dan ob $\frac{1}{4}$ 7. zjutraj sem zapustil Brezje in šel mimo Zg. Otoka, Zapuš, Most, Kor. Bele, Javornika, Jesenic, Plavža, Hrušice in prišel po 6 urah do Mojstrane, kjer sem dobro prenočil pri Šmercu.

Dne 7. avgusta sem ob $\frac{1}{2}$ 5. zjutraj odrinil čez Kot na Kredarico. Ko sem dolino prehodil in prišel že precej visoko, zagledam prvi klin. Kar ponosen sem bil, da bom — plezalec. Potem so se klini vrstili in hitro sem se jih navadil; prijetno je bilo!

Po samem kamenju nadaljujem strmo pot in pridem do tablice z napisom: »Tu se je 16. IV. 1924. ponesrečil Ante Lenarčič, maturant, Ljubljana. Postavili tovariši v spomin. Preporodaši.« — Izmolil sem očenaš za dušo mladega ponesrečenca. Nadaljujem pot po skalah in preko snežišč; jedel sem sneg, kakor bi bil sladoled! Kako sem bil vesel, ko pridem na vrh zadnjega grebena v Staničevo kočo! Iz Mojstrane do koče sem rabil 6 ur. Tam se pokrepčam za nadaljnjo pot ter ogledujem veličastne gore in njih sklade.

Ko sedim v koči in se razgovarjam z drugimi turisti (bili so eden Slovenec in dva Bavarca), pride v kočo še eden, in sicer g. dr. Oblak, ki je odšel ob 6. zjutraj iz Mojstrane. Rekel mi je, da gre tudi on na Kredarico. To je bilo zame kakor nalašč. Z dovoljenjem se mu pridružim. Po precej strmi poti čez Rež sva prišla po $1\frac{1}{4}$ urni hoji na Kredarico; g. dr. Oblak me je dobro vodil. Na Kredarici sem prenočil. Ponoči je razsajala silna burja; drugi gg. so tožili, da jim je bilo mrzlo ponoči; meni pa je bilo, hvala Bogu, prav toplo v sobi, ko sem ogledoval zvezdice na jasnem nebu. Dne 8. avgusta odrinem ob $\frac{3}{4}$ 6. zjutraj raz Kredarico z družbo, ki je bila namenjena v Srednjo vas.

V Vodnikovih kočih na Velem Polju smo se pokrepčali in odšli dalje.

Dne 9. avgusta zapustim ob 6. zjutraj Srednjo vas in krenem do Boh. jezera. Od tam sem jo zopet rezal peš čez Laški Rovt, Polje, Kamenje, Boh. Bistrico, Nomenj, Sotesko, Obrne, Boh. Belo do Bleda; rabil sem $6\frac{3}{4}$ ure. V jezeru sem se ohladil in jo mahnil proti Lescam čez novi betonski most. V Lescah prenočim.

Dne 10. avgusta ob 6. zjutraj grem peš dalje proti Radovljici, preko Mošenj, Dobropolja, Naklega, Kranja, čez Smledniški gozd in Št. Vid nazaj v Ljubljano, kamor sem prišel dne 11. avgusta ob $\frac{1}{2}$ 1. ponoči. Ta dan sem hodil iz Bleda do Ljubljane 14 ur v najhujši vročini. Ko sem šel mimo kavarne »Evropa«, slišim, da me nekdo kliče. Kdo pride za mano? Moj zvesti vodnik iz Staničeve koče čez Rež do koče na Kredarici, g. dr. Oblak! Spoznal me je, ko sem krevsal mimo, jaz pa njega nisem takoj, ker je bil že po mestno napravljen. Čestital mi je še in voščila sva si lahko noč.

Tako sem potoval peš po dolgi in trdi poti celih 52 ur ali 208 km v šestih vročih dneh.

Da se mi je vse posrečilo, se moram zahvaliti SPD, da tako vzorno skrbi za markacijo potov.

Josip Klovár.

Obzor in društvene vesti

Dr. Henrik Tuma, Imenoslovje Julijskiah Alp. Ljubljana 1929. Izdalo in založilo Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani. Cena Din 30. — Glavni del knjige, imenoslovje Julijskiah Alp samo, naši bralci poznajo; saj je v našem »Vestniku« izhajalo skozi poldrugo leto (1928.—1929.), v obsegu nekaj nad 50 strani malega tiska in »Vestnikovega« formata. Ta del se je ponatisnil in obenem še pregledal in popravil. Nov je drugi del, abecedno kazalo vseh imen, ki so zbrana in uvrščena v imenoslovju; to kazalo, trudapolno delo, je bilo

mogoče šele po skupnem ponatisu; celo drugo polovico knjige, blizu petdeset strani, obsega ta seznam samih imen z napovedano stranjo, kjer se v imenoslovju nahaja dotično ime.

Tako smo dobili Slovenci o Julijskih Alpah čisto posebno knjigo, kakor je take vrste nima za nobeno večje pogorje nobeden narod. To poudarja po pravici dr. Tuma na str. 58. v »Pagovorcu«. V neštetihi pohodih in študiju na mestu je tekom kakih 30 let dr. Tuma določil, preizkusil in skušal pretolmačiti krajepisna imena vseh vrst v Julijskih Alpah, črpajoč le iz pristnih virov na licu mesta. Sama imena, same številke — to je vtis knjige, če na njo pogledaš. Kdo bo kaj takega čital? Res, navadno štivo knjiga ni; ni knjiga, ki se prebere, potem pa odloži na polico, ampak knjiga, ki se prebira na mestih, kjer hočeš biti o kakem delu teh Alp poučen, drugikrat na kakem drugem mestu — vsakdo želi biti poučen o planinah, ki jih je ali bo prehodil, pa tudi tak, ki bi jih prehodil bodisi kot planinec ali geograf ali geolog ali jezikoslovec ali statistik i. dr. Knjiga je takó urejena, da hitro najdeš, kar rabiš; imenoslovje samo je razvrščeno po planinskih skupinah od zapada do vzhoda, posamezna imena pa najdemo v abecednem kazalu. Ni dvoma, da je s to knjigo marsikatero ime rešeno pozabnosti ali nam ohranjeno v še nepotujčeni obliki; posebno velja to za tiste dele Julijskih Alp, ki so prišli pod Italijo; pa tudi sicer se je dr. Tuma trudil, da povsod dožene pristno ime in da ga celó tudi po pomenu in obliki razloži. Temu etimološkemu poslu je dr. Tuma posvetil izredno mnogo preudarjanja in primerjanja. Ni dvoma, da je dokaj njegovih razlag imen pravilnih; nekatere so kajpada nezanesljive, ta in ona malo verjetna, morda celo napačna, a vsaka daje pobudo za razmišljanje.

Knjiga je torej v prvi vrsti za študiranje in ima kot prvovrstna zbirka trajno znanstveno veljavo, pa tudi kot vzorec za slične spise o drugih planinah velik pomen. Zdaj, ko knjigo imamo, se šele zavedamo, kako smo jo doslej pogrešali. Dr. Tuma si je postavil s tem svojim življenjskim delom spomenik, ki res nima zunanjega bleska, a je trajen in trden.

Kakor v znanstvu sploh, tudi v imenoslovju Julijskih Alp ni vse končno in za vse čase utrjeno; objektivna presoja pa ima zdaj temelj za nadaljnje premotrivanje. I s tega stališča more knjiga postati zanimiva. Zato naj vsi planinci posežejo po njej; dr. Tuma bo imel potem zadoščenje, da je bilo njegovo delovanje plodno, a Slov. Plan. Društvo, ki je knjigo založilo, bo spoznalo, da ni bila zastoj njegova žrtev.

Knjiga se naroča (Din 30.—) v društveni pisarni Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani.

J.

Rudolf Badjura, *Sto izletov po Gorenjskem, Dolenjskem, Notranjskem*. Vodnik Badjura štev. 9. V Ljubljani 1930. Samozaložba. Cena (vezano) Din 55.—. »Planinski Vestnik« je na str. 67. priobčil »Misli« neumornega in bodrega planinskega pisatelja dr. Jos. Oblaka o teh »Sto izletih«. V svojih »Mislih« je g. dr. Oblak opredelil slovstveni in estetični pomen takih vodnikov in posebe tega vodnika; to priliko je tudi porabil, da je označil svoje stališče napram nekaterim aktualnim vprašanjem v planinskem slovstvu in v planinstvu sploh.

Preostaja, da poročamo samó o delu kot takem. Gosp. Badjura nam v predgovoru poroča, s kakimi težkočami se je boril, preden je mogel svoje delo obelodaniti; tako tožbo slišimo večkrat od pisateljev; knjige, ki jim vsebina ni kakšna izredna senzacija, sploh težko dobijo založnika, zlasti pa knjige, ki niso namenjene lahkemu štivu. »Vodniki« se najbolje izplačajo, če so namenjeni širokemu svetu in če izhajajo od svetovnih založnikov, ki obvladajo svetovno potništvo. Ako pa potuje ali »dela ture« domačin po domačih krajih, mu navadno

zadostujejo priročna informacijska sredstva: lastno oko, znanci, povprašanje med potom, markacije. Ni pa dvoma, da se tudi domačemu potniku-turistu razkrije mnogokaj zanimivega, ako ga kdo o tem strokovnjaško pouči; ne sme se pa iti predaleč in morda hoteti iz preprostega izleta zasnovati nekako znanstveno ekskurzijo. Z ozirom na to nastane za tiskanega »vodnika« lahko zadrega: če nudi premalo, je prazen; če nudi mnogo, je natrpan in pust ter izgubi prirodnost. Tega se je tudi g. Badjura zavedal, ko piše uvodoma: »Pojmovanja pravega zmisa turisticke gredo tudi že pri nas današnji dan vsaksebi; zato bržkone ta knjižica ne bo ustrezala vsakomur.« — Na to pravimo: Ni na svetu knjige, ki bi ustrezala vsakomur, še Sv. Pismo ne; javna sodba je morda kaki knjigi vseskozi ugodna, a zase so nedvomno mnogi drugačnega mnenja — takih primerov imamo dovolj na dlani. Zato se nam zdi neresno in znak neizkušnosti, ako kak pisatelj o svojem spisu pričakuje izključno ugodno mnenje; saj pozablja, da ocenjevalec govori v bistvu le v imenu enega samega, namreč samega sebe. Niti se ni treba bati, da bo zunanji uspeh kake knjige zato slab, ker jo je morda kdo ocenil v tem ali onem oziru manj priznalno; pravico do tega pa ima vsak ocenjevalec, samo da odkrito zastopa svoje mnenje. — Javno delo mora pričakovati javno sodbo.

Uspelo pa bo vsako delo, ki ustreza očitni potrebi. Potrebnost tiskanih »vodnikov« je postala očitna, bržko se je potništvo zelo raztegnilo; glavna potreba je zbirka mnogih in točnih podatkov vseh vrst, kakor jih potnik išče spotoma ali tudi pred potom in za njim. V tem pogledu je ta (9.) Badjurov vodnik vzoren; s čudovito marljivostjo in vestnostjo je zbran ogromen material izčrpne vsestranosti, tako da je potnik res vedno izborno poučen o vsem, kar ga srečava. V tem leži trajna zasluga te sila priročne, na prvi pogled majhne, a neverjetno bogate knjige. Izvzemši visoke planine, skoraj ni naselbine, cerkve, gradu, reke, potoka, zgodovinskega ali umetniškega dejstva na ozemlju Gorenjskega, Dolenjskega, Notranjskega, o katerem bi v tem vodniku ne bilo govora.

Taka zbirka podatkov se more sestaviti na različne načine, n. pr. sistematično po zemljepisni legi, po prometnih sredstvih (n. pr. vzporedno z železniško vožnjo), mehanično po abecedi. Tokrat si je g. Badjura izbral metodo izletov. Ta način ima to prednost, da vidi izletnik vso pot vnaprej določeno pred seboj, a slabo plat, da zaprečuje iniciativnost, ako se potnik ne spozna v kombinaciji. Tej slabi plati je avtor skušal priti v okom z opisom velikega števila izletov; da jih je ravno sto, je seveda nebistveno. Stvarno kazalo pa sicer nudi možnost informacije tudi pri drugačni sestavi izletov. Temu namenu služi tudi kolikor-toliko priloženi zemljevid celega Slovenskega ozemlja, ki torej daleč presega ozemlje opisanih sto izletov. Tem potom s a m i m pa zemljevid služi prav malo; bolj bi jim ustrezali posebni naris, če ne posameznih potov, pa njih skupine; večje število takih narisov bi vse vodnik poživilo in ponazorilo. Zemljevid pa, kakršen je, stoji izven okvira teh izletov; tudi nas po nepotrebnem draži s tujejezičnim imenoslovjem slovenskih krajev, ki so zdaj v tujih državah. Res je, da ti kraji nosijo v tuji državi ime, kakor ga zahteva ta; saj postopamo tako tudi mi in se pri nas uradno moramo držati pravila tuje države. Ni pa to niti potrebno niti umestno v publikacijah, ki so namenjene v prvi vrsti domači potrebi, kakor je baš teh Sto izletov, ki so vsi usmerjeni iz Ljubljane in nedvomno pripravljeni prav za Ljubljančane. Ako pa knjiga naj služi tudi inozemcem, pri katerih je po prejšnjih zemljevidih in potopisih največ imen znanih v stari nemški, oziroma italijanski obliki, bi bilo postopati pri imenih na sedaj tujem ozemlju vsaj tako, kakor delajo Jugoslovani pri vseh večjih krajih, ki so imeli prej dvojje imen, zdaj piše obe, eno v oklepaju.

Kdor potuje ali izletuje v slovenskem Posavju, vsakemu bo ta vodnik služil s svojimi konkretnimi zanesljivimi podatki; čustveni delež pa bo vsak dodal iz svojega, ako mu je dano; ni namen »vodnika«, da bi vplival na to stran. — Knjižica se priporoča sama, nabavite si jo Vi, potniki! Stane 55 Din in se dobi v pisarni SPD v Ljubljani, za člane znižana cena. J.

Dr. Josip Poljak, Planinarski vodič po Velebitu. Zagreb, 1929. Izdalo Hrvatsko Planinarsko Društvo v Zagrebu. Cena (trdo vezani) knjigi Din 70. — To je vzorna knjiga, sijajen dokaz smotrene delavnosti in žilavosti HPD v Zagrebu in njegovih prominentnih članov-sotrudnikov. Tu najdemo vse, kar potrebujemo konkretnega znanja o Velebitu, v razpravah, v turističnih podatkih, v slikah. Knjiga ni samo »vodič«, kakor se skromno imenuje, ampak pravcata monografija o Velebitu; ob centralni osebnosti neumornega in vsestranskega dr. Josipa Poljaka so se zbrali v močnem in sklenjenem krogu zaslužniki: dr. Ivan Krajač, J. Pasarić, dr. Miroslav Hirtz, dr. Ivo Horvat, dr. Djuro Szabo, Zv. Badovinac, E. Frangeš.

V skupnem delu društva in imenovanih sotrudnikov je sestavil dr. Josip Poljak sijajno knjigo 277 strani, z 20 velikimi ilustracijami na prilogah, s 101 fotografijo v tekstu in s 4 planinskimi zemljevidi Velebita. Ob taki opremi se nam Slovencem milo stori; spričo nizke cene 70 Din (za trdo vezan izvod) pa je pričakovati, da se bo mnogo naročnikov oglasilo pri založništvu, Hrvatskem Planinarskem Društvu, središnjica v Zagrebu. V bogati knjigi bo našel vsak svoj užitek in koristni delež; osobito pa se priporoča vsem, ki čitajo v našem »Vestniku« sedanje famozne članke našega dr. Oblaka o Velebitu v istem duhu, kakor jih je pisal on: z globoko čustvenostjo in z resnim poglobljenjem v pravo bistvo ter s ponosito-skromnim sursum corda!

Podrobno bomo spregovorili o dr. Poljakovi knjigi prihodnjič. J.

Ime »Kranjska Gora«. — Vseučiliški profesor dr. Jakob Kelemina se je v neki znastveni oceni (v Časopisu za zgodovino in narodopisje, 1930, str. 119) dotaknil krajevnega imena Kranjska Gora (nemški Kronau). — Ime je izvajati iz nemške besede chron (kran, tudi kron), ki pomeni borovico (= brinje); odtod je nemško ime Kron-au, v slovenščini bi bilo glasovno pravilno Kronska Gora, a se je po ljudski etimologiji (Prim. Ramovš, Hist. gram. str. 161) razvila Kranjska Gora, kar je tem lažje, ker se v ondotnem narečju o izgovarja široko, bližje a; saj se je na sličen način iz Prisojnika s to široko izreko tvoril nesmiselni Prisank. Kakor nemški kran (kron) pomeni borovico, tako so prebivalci še ohranili svoje pravo slovensko ime: imenujejo se »Borovci«, dočim je za kraj sam ostala kot temelj nemška beseda i v Kronau i v Kranjski (Kronski) Gori. J.

Občni zbor Kranjskogorske podružnice SPD se je vršil dne 16. februarja 1930. v hotelu »Razor« v Kranjski Gori.

Ker je načelnik g. Lavtižar po nujnih poslih zadržan, odvarja njegov namestnik g. Jakob Černe občni zbor in pozdravlja zlasti zastopnika Osr. Odbora, gosp. Pučnika.

G. Pučnik prinaša pozdrave Osr. Odbora in govori o poverjeni mu nalogi, ki jo opravlja z veseljem. Priporoča članom podružnice tudi udeležbo občnega zbora SPD, kjer se lahko sporočijo in razmotrivajo razne želje in težnje. — Nadzornik g. dr. Senjor je občni zbor pozdravil pismeno.

Nato prečita g. blag. poročilo načelnika, ki se glasi:

Podružnično delovanje je bilo v letu 1929. osredotočeno samo na popravo in obnovo »Koče na Gozduc«. Napravila so se nova okna, obnovila se je streha, naredila nova veranda; vse se je tudi prepleskalo. Ta dela so stala okroglo Din 20.000.—. Okrog koče se je posnažilo, napravili so se suhi zidovi in zasadili

nagnoji. Za ta dela je prispevala Krg. posojilnica Din 1000.—; bodi ji izrečena za ta dar najlepša zahvala. Po zimi in plazovih poškodovano pot na Prisojnik je popravil nje graditelj Hanza.

Projekt glede postavitve nove koče v Krnici je zadel na nepremagljive finančije težkoče. Načrt je napravljen, idealen prostor je na razpolago, a denarja ni, in sicer po zelo skromnem proračunu do 200.000 dinarjev.

Sicer pa je prišel podružnični odbor po zelo treznem preudarku do zaključka, da bi koča v Krnici pod nobenim pogojem ne bila rentabilna, zlasti ako bi se investirala tako velika vsota; pač pa je mnenja, da naj bi se prej izpeljal projekt nove koče v Planici, kar je že dolgo nameravano; za njo je tudi že odbran svet in je potreba dana vsak dan bolj: saj je poset te prelepe doline čim dalje večji, pa bodisi poleti kakor, v zadnjem času, tudi pozimi. Glede Krnice bi bil pa odbor mnenja, da naj bi se postavilo na Križkih Podih skromno zavetišče, ki bi se vsako leto kolikor toliko izpopolnjevalo in ki bi služilo za prenočišče turistom, namenjenim na daljše ture v smeri Škrlatice ali Razora.

Kakor rečeno, so to misli sedanjega odbora; o njih naj se razpravlja na občnem zboru, ki naj poda v tem pogledu svoje smernice in navodila.

Da bi bilo delo vsaj na enem kraju zaključeno, namerava odbor v tekočem letu posvetiti Koči na Gozdu svojo zadnjo pozornost, izpopolniti vse že napravljeno, odpraviti še ostale nedostatke, tako da potem ne bo treba za dolgo vrsto let večjih investicij za ta objekt; v prihodnje se more iti k realizaciji drugih načrtov.

Načelnikovo poročilo se odobri.

Tajnik g. Andr. Černe poroča:

Podružnica šteje 251 rednih in 2 ustanovna člana, skupaj 253 članov. Število članov je od lanskega leta poskočilo za 96.

Koča na Gozdu je imela 1646 obiskovalcev. Tudi to število raste leto za letom: 1928.: 1460; leta 1927.: 1426; leta 1926.: 1019 oseb.

Poročilo blagajnika (g. Pečarja):

Blagajniška knjiga izkazuje v letu 1929. dohodkov Din 41.296.—; izdatkov Din 38.984.—; tedaj prebitka Din 2312.—.

Dolg v Kranjskogorski posojilnici znaša Din 6500.—.

Poleg tega ima podružnica premoženja v blagu Din 3752.—; v dobro od Osr. Odbora za Dom na Vršču pa Din 8418.—; skupaj v dobro Din 12.170.—.

Pregledovalec računov g. Kosmač poroča, da sta našla z g. Koširjem iz Loga knjige in račune v vzornem redu, ter predlaga, da poda občni zbor g. blagajniku priznanje in popolni absolutorij, kar se zgodi.

Kot delegati za skupščino se na predlog g. dr. Grašiča izvolijo sledeči gg.: načelnik Lavtižar, tajnik Černe, blagajnik Pečar, Danijel Šefman in Vinko Jalen.

Slučajnosti. — O graditvi koče v Planici poda g. Andrej Černe sledeče mnenje: Kakor je iz poročila načelnika razvidno, bo Koča na Gozdu povsem restavrirana, tako da najmanj deset let ne bo treba nikakega popravila. Koča pa prinaša letno preko Din 15.000.— čistega dobička. Ker v Planici zlasti v zimskem času poset vsako leto narašča, bi nam tamoošnja koča donasala sigurno več. Ako vzamemo tudi za Planico le znesek Din 15.000.— (t. j. skupaj Din 30.000.—), bi na podlagi tega zneska z najetim posojilom, ki bi ga s pomočjo žirantov lahko dobili, z graditvijo že v letošnjem letu pričeli. Obresti posojila bi se povečini krile s članarino, z dohodki obeh koč bi se pa vračalo posojilo. Po mnenju g. Černeta torej ni ovir, da se ne bi z graditvijo tako potrebne postojanke v Planici pričelo že letos.

Občni zbor se z mnenjem g. Černeta popolnoma strinja ter pooblasti odbor, da v tej zadevi samostojno ukrepa.

G. blag. Pečar izjavi, da je bil zadnji članek v »Jutru« (radi spora med podružnico in Osr. Odborom) objavljen brez vednosti odbora podružnice ter poudarja ponovno, da je zadeva Erjavčeve koče likvidirana in da so odnošaji med podružnico in Osrednjim Odborom povsem korektni.

G. Pučnik vzame poročilo g. Pečarja z zadovoljstvom na znanje ter izjavi, da je z ozirom na omenjeni članek g. predsednik SPD poveril udeležbo občnega zbora njemu, ker bi se ga bil drugače osebno udeležil. Omenja tudi, da more zadevo Erjavčeve koče, da se namreč ta da v najem podružnici, odobriti le občni zbor Plan. društva, Osrednji Odbor pa mora svoje oospodarsko stališče ščititi.

G. dr. Grašič predlaga, da se »Koča na Gozdu« prekrsti v »Rusko kočico«, češ, da je sedanje ime nerodno. Svoj predlog utemeljuje s tem, da so gradili cesto in tudi kočico Rusi, ki jih je tam okoli mnogo pokopanih. V bližini je ruska cerkvena; okoli nje se bo napravil tudi park. Cerkvena s kočico bi postala romarska pot Rusov. Predlaga glasovanje.

G. Pečar je mnenja, da ne kaže ime izpreminjati, ker je vpisano po vseh zemljevidih, vodnikih itd.; vsled prekrstitve bi prišlo do zmed. Tudi bi imela podružnica znatno gospodarsko škodo, ker si je pred kratkim omislila 2000 komadov znakov za palice z napisom »Koča na Gozdu«; ti bi se potem ne mogli prodajati. Pač pa bi bila podružnica pripravljena prispevati za postavitev primerne spomenika ali mavzoleja v bližini koče ali cerkvice.

V debato so posegli še gg. Kosmač, Šefman, Pečar, Klofutar in Edo Lavtižar. Pri glasovanju je bilo 7 glasov za prekrstitev, 11 glasov proti, ostali člani so se glasovanja vzdržali.

G. Jakob Pečar predlaga, da se zgradi pot s Krnice na Razoro tako, da bi bila izpeljana po lastnem jugoslovanskem svetu. G. blagajnik Pečar pojasni, da ima podružnica pot že v projektu, a manjka denarja; tudi bi bile z izpeljavo na vrh težave od strani Italijanov, ker vrh Razore ni v naših rokah. — Po mnenju g. dr. Grašiča bi imela ta pot pomen šele, ko bi bila zgrajena kočica v Krnici. —

Radi zgraditve mavzoleja umrlim ruskim ujetnikom se na predlog dr. Grašiča odbor pooblasti, da samostojno ukrepa.

H koncu pozdravlja g. Pučnik sklep podružnice, da se zgradi kočica v Planici, kot najaktivnejšo točko današnjega občnega zbora. S tem bo omogočen lažji dostop na Jalovec, kočica bo pa tudi za zimski sport znatnega pomena. Prepričan je, da bo Kranjskogorska podružnica v Planici res nekaj lepega postavila. Priporoča pa tudi večjo zbiralno akcijo pri ljudeh, ki kaj imajo in lahko darujejo.

Občni zbor Savinjske podružnice SPD se je vršil 6. februarja t. l. v Celju. Otvoril in vodil ga je društveni predsednik sodnik okr. sodišča gosp. Fr. Tiller. Navzoč je bil tudi oblastni nadzornik SPD g. dr. Senjor iz Maribora. Predsednik je očrtal veliko delo podružnice v zadnjih treh letih. Leta 1927. se je preselila Savinjska podružnica SPD iz Gornjega Grada v Celje. Isto leto so bila sprejeta in odobrena tudi nova pravila. Lani je bila popravljena pot skozi Hudičev Graben, popravljena so bila pota v gornji Savinjski dolini, ki so bila porušena ob veliki povodnji leta 1926. Pri Piskerniku je bilo dokupljenih 2 in pol orala sveta za bodoči dom v Logarski dolini. Popravili smo tudi pot skozi romantični Robanov Kot, Frischaufov Dom na Okrešlju ter brv pri izviru Savinje. Nova kočica na Korošici bo to leto otvorena. Letos pa bo treba napraviti dependanco na Mozirski planini, poiskati nov društveni lokal in nastaviti pisarniško moč. Tudi bo treba izvesti novo markacijo vseh planinskih poti in napraviti pri Frischaufovem Domu bazen za vodovod in klet za ledenice.

Tajniško poročilo je podal gosp. Zemljič. Podružnica ima 743 rednih članov, 67 ustanovnih in 1 častnega. Koča na Korošici je po mnogih težavah do-

grajena in tudi že opremljena. Je enonadstropna, kamenita stavba in leži v višini 1910 m pod Ojstrico. Ima 22 postelj in 11 skupnih ležišč. Država je prispevala k tej stavbi 10.000 Din. Pri Piskerniku je bil zgrajen nov bazen v velikosti 4×6 m. Obisk vseh koč je bil v preteklem letu zadovoljiv. Osnovan je bil v Savinjski podružnici SPD tudi poseben smučarski odsek; bil je z dobrim uspehom prirejen tudi že smučarski tečaj. Lani je predaval znani naš turist gosp. prof. Mlakar iz Ljubljane o Matterhornu.

Blagajniško poročilo je podal gosp. Vrtovec; na predlog pregledovalcev računov, gg. upravitelja Prekorška in ravnatelja Kralja je bil izglasovan odbor absolutorij s posebno zahvalo. Občni zbor se je še posebej spomnil predsednika gosp. svetnika Tillerja, ki je duša vsega planinskega gibanja in napredka v naših krajih. Pečat njegovega tihega, vztrajnega dela nosijo prav vse podrobnosti v društvenem delovanju. Z viharnim navdušenjem mu je bila izrečena zahvala.

Soglasno je bil sprejet predlog, da se izroči Hausenbichlerjeva koča na Mrzlici Trboveljski podružnici SPD, ki jo bo lažje oskrbovala nego Savinjska; razen tega jo bo v kratkem popolnoma prenovila. Odbor je bil tudi pooblaščen, da proda staro in popolnoma propadlo Kocbekovo kočjo na Korošici nadarbinu v Lučah. Koča je stara 33 let in nima danes poleg novega Doma več pomena.

Sledile so volitve novega odbora in drugih društvenih funkcionarjev. Izvoljeni so: predsednik: s. o. s. Tiller; odborniki in namestniki: dr. Kalan, dr. Milko Hrašovec, dr. Požar, prof. Stante, prof. Brodar, Kranjc, Vrtovec, Kopinšek, Saksida in ravnatelj Kralj; preglednika računov: upravnik Prekoršek in Zemljčič; zaupniki: za Žalec: Pilih, namestnik Senica; za Vransko Oset ml.; za Ljubno: Druškovič; za Gornji Grad: dr. Rozina, namestnik Samec; za Solčavo: Herle, namestnik Belšak; za Luče: Kosmač; za Mozirje: Šuster, namestnik Goričar. Za osrednjo skupščino je bil odbor pooblaščen, da sam izvoli 17 delegatov. Izrečena je bila topla zahvala za vse uspešno in požrtvovalno delo odstopivšima odbornikoma gg. Zdolšku in Čuku.

Sledila je daljša debata o tekočih aktualnostih. Končno je spregovoril še nadzornik SPD gosp. dr. Senjor, ki je izrazil svoje zadovoljstvo o lepi slogi v društvu in o uspešnem delovanju podružnice v preteklih treh letih.

Mežiške podružnice redni občni zbor je bil dne 23. II. 1930. v Mežici. Udeležil se ga je tudi nadzornik SPD g. dr. Senjor.

Načelnik g. Ule Martin je po pozdravu navzočih poročal, da se je podružnica tudi v preteklem letu pridno gibal. Živahno so delovali vsi odseki: pevski, tamburaški, dramatični, zimsko-sportni in markacijski. Smrt je ugrabila dva marljiva člana: Črešnik Antona in marljivega odbornika in radodarnega podpornika g. Puncengruberja Maksa, trgovca v Črni.

Tajnik g. Vončina Stanko je poročal: Podružnica je ob koncu poslovnega leta 1929. štela 336 članov, 30 več nego lani. Prireditve in veselice je bilo v preteklem letu 6. Med drugim je društvo uprizorilo igro »Mlinar in njegova hči«; z njo je gostovalo tudi v Žerjavu, Guštanju in Prevaljah. Koča na Peci je bila otvorena o Binkoštih prejšnj. leta. Pri otvoritvi je pel moški zbor planinskega društva, ki ga vadi g. Lednik Ivo v Mežici. Ob tej priliki je opravil sv. mašo na Peci g. dr. Jehart iz Maribora; imenovani je trikrat maševal na naši Peci, kar je zbudilo veliko zadovoljstvo v Mežiški dolini. Opazili smo stare naše koroške korenine, ki so prišli ob takih praznikih na Peco. Poset naše Pece se stalno večja. Dočim je bil obisk prvo leto (1928.) bolj slab, se je v preteklem letu število znatno dvignilo. Z veseljem smo opazili, da so se zlasti domačini, ki prvotno niso

kazali posebnega zanimanja, začeli spravljati na Peco; v preteklem letu so prekosili vse ostale. Na svečan način sta se izročili diplomii častnima članoma gg. Koranu Viktorju, generalnemu tajniku rudniškega podjetja, ter Mr. Bargate-ju, gener. ravnatelju, da s tem društvo tudi na zunaj izrazi hvaležnost podružnice napram dobrotniku-rudniku, ki gre podružnici na roko v vseh ozirih. — Odbor je v preteklem letu izplačal graditelja Uletove kože, gospoda Potočnika, ki je ob tej priliki daroval podružnici večjo vsoto denarja, za kar se mu tudi tajnik v svojem poročilu zahvali.

Sledi poročilo blagajnika. Saldo iz prejšnjega leta je znašal 39.840 Din; dohodki v preteklem letu 60.030-80 Din; odplačilo dolga 61.510-15 Din; ostalo pa se je porabilo za nabavo inventarja in za upravne stroške.

Tovariš Vončina Ciril v imenu računskih pregledovalcev predlaga absolutorij blagajniku in celemu odboru s pohvalo. Zahvali se gosp. dr. Senjorju za izposlovanih 7500 Din, ki jih je podružnica prejela od oblastne samouprave izključno le po njegovi zaslugi.

G. dr. Senjor pohvali celokupno podružnico, da je marljivo delala, in jo vzpodbuja, naj bi v tem pravcu delala še naprej. Še pred dvema letoma je dolg, ki si ga je podružnica nakopala s postavitvijo Uletove kože na Peci, segal v 100.000, danes pa slišimo še o ca 40.000 Din dolga. Še leto dni takega dela, pa bo podružnica rešena težkega bremena.

Slede volitve podružničnega odbora s sedežem v Črni, ker tvorita podružnico »Peco« Mežica in Črna skupaj. Po svoječasnem sporazumu je namreč sedež podružnice tri leta v Mežici in tri leta v Črni, menjaje. Tovariš Kolenbrand iz Črne pa sporazumno z ostalimi člani iz Črne predlaga, naj bi podružnica na željo Črnanov ostala še nadalje v Mežici s svojim sedežem, ker so vsi za to. Voli se torej odbor s sedežem v Mežici, ki je z malimi izpremembami še vedno prejšnji. Izvoljeni so: Za načelnika: tov. Ule Martin; odborniki: Vončina Stanko, Vrhovnik Marko, Breznik Franc, Lednik Ivo, Prapor Herman, Kolenbrand Peter, Blajer Jože st., Puncengruber Ivo, Senožetnik Franc, Mihev Ivo, Golob Maks, Hirtenberger Dragotin, inž. Uršič Franjo in Grčar Gustav. Za računske pregledovalce pa so bili izvoljeni Vončina Ciril, Cizej Rudolf in Zihnerl Fran.

Pri slučajnostih poroča načelnik Ule, da se je odbor za zgradbo kapelice na Peci izločil iz podružnice ter je njega vodstvo prevzel Aljažev klub v Mariboru.

Občni zbor je bil zaključen v najlepši harmoniji.

Izjava. Radi mojih misli ob »100 izletih« se je pojavila nekaka protikritika pod naslovom »R. Badjura in slovensko planinsko slovstvo«, v kateri se izreka pritožba, da je žel g. Badjura le skopo priznanje.

Kdor je z dobro voljo in brez zle misli prebral moj članek, je moral priti do sklepa, da je bil B. kljub zemljevidu, ki se v njega koroškem delu ne da na noben način zagovarjati, v resnici pohvaljen, a ne — hvalisan. Kakšno osebno stališče zavzemam napram vsem »vodičem« na svetu kot samosvoji turist, sem ponovno zapisal in ni to nič novega, a sem zdaj krepko poudaril, da je za ogromno večino potovalcev »vodič« potreben in da je B. dober vodnik. Kljub temu sem moral doživeti krivičen očitek in na svojo osebo nemogoč skrit napad, ki se sam po sebi obsoja. Prezrem ga in ne reagiram nanj, a izrečem pri tem samo eno: lepše je odpustiti, nego sejati sovraštvo in razdor za — nič in zopet nič. Ako bi se bila zgodila tudi krivica, kar se ni, je najslabša metoda ta, ako jo skuša kdo popravljati s tem, da se dela krivica — drugemu. Sapienti sat! —

(Dr. Jos. C. Oblak.

Pripomba uredništva. Stojimo na stališču, da ne posegamo neposredno v spore in polemike, ki se vodijo izven našega časopisa. Pripuščamo pa in objavljamo gorenjo izjavo, ker odgovarja tudi našemu načelu, da med možmi sicer morejo obstojati velika in načelna nasprotja v nazorih in ukusih, a ne da bi se zato omalovaževala oseba in zaslužnost dela tistega, ki je drugačnega mnenja. Ako n. pr. g. dr. Oblakova literarna ali umetniška ali katerakoli sodba komu ne prija, iz tega ne sledi upravičenost, da zmanjšuješ splošno visoko ceno pisateljstva dr. Oblakovega; ta cena je na planinskem polju nesporna nad trideset let. Naša dolžnost je, da to poudarimo, ker je g. dr. Oblak vsa ta leta naš sotrudnik in je ocena njegovega dela organsko zvezana s ceno našega »Vestnika« samega.

Iščimo in poglobljajmo to, kar nas stvarno druží, odstranjujmo vse, kar nas stvarno in osebno razdružuje, in se osebno spoštujmo! Oprimimo se skupnega dela; dela je dovolj za vse in poklicani so vsi.

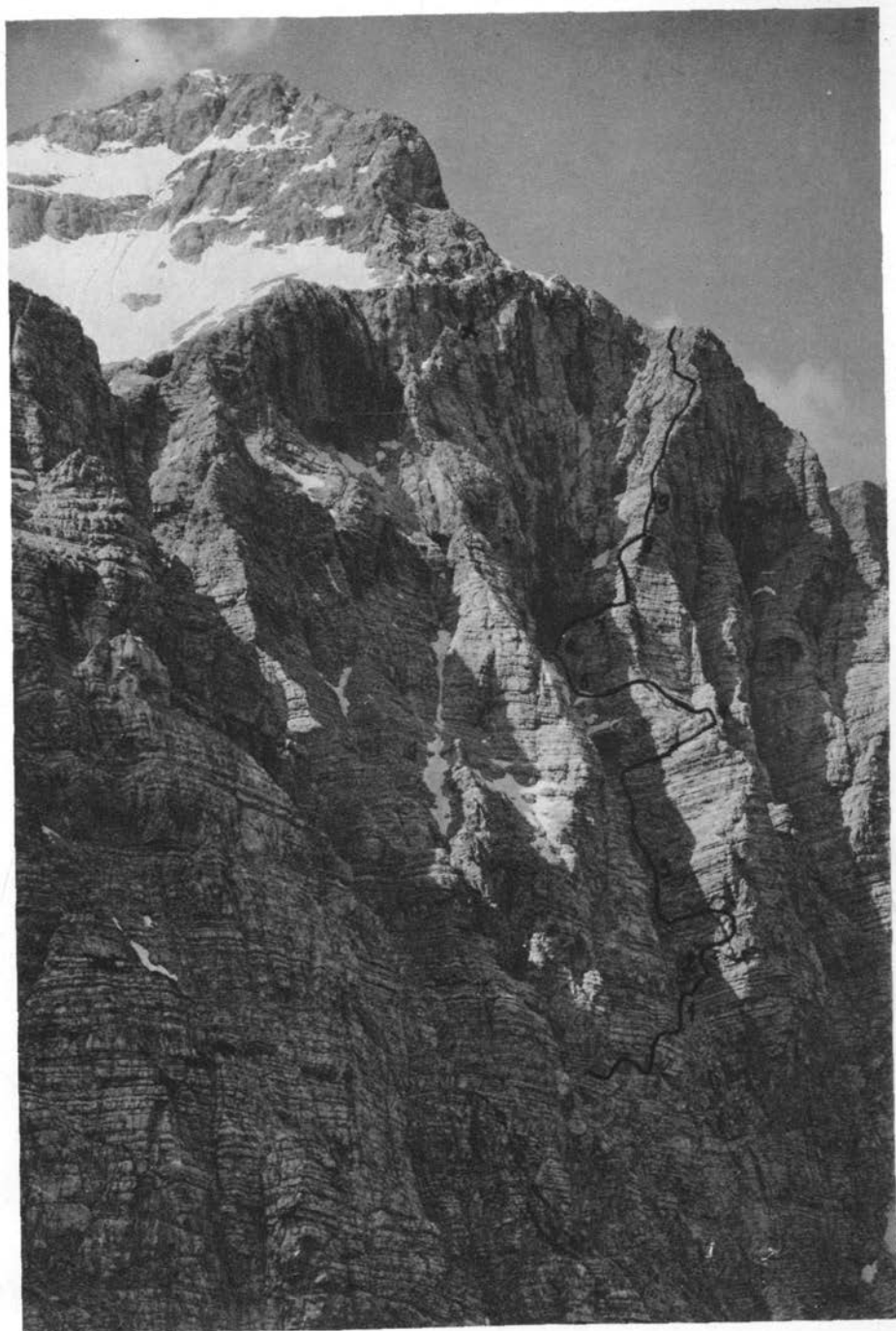
Naše slike: Triglavska severna stena (K opisu »Gorenjska smer). Kako mogočna in eksponirana je Triglavska severna stena, se nam pokaže najbolj s Tominškovega pota. Njeni silni skladi padajo v omotično globino. Na sliki je posebno dobro viden takozvani Črni Graben in desno od njega nahajajoči se steber, koder so 27./VIII. 1928. Čop Jože, Potočnik Miha in dr. Tominšek Stanko kot prvi preplezali to smer stene. Plezalna smer je na sliki vrisana. Edino vstopa ni videti, ker ga zakriva greben, prihajajoč od Praga.

Znaki predstavljajo: + mesto, od koder je padel pok. Topolovec Vladimir: 1 vstopna stena v Črni Graben (glej Pl. V. 1930., str. 7/8); 2 zelo težavni kamini (stran 30); 3 mesto, kjer so našli prve sledove pok. Topolovca (stran 31); 4 velika piramida na grebenu stebra (stran 32); 5 mesto, kamor je padel pok. Topolovec (stran 33); 6 težavni prag pod Črno steno (stran 55); 7 dolga prečka na steber (stran 55/56); 8 bivač na stebru (stran 57); 9 »ladja«.

Vsebina: Dr. Jos. C. Oblak: Velebit (str. 73). — Miha Potočnik: Triglavska stena — Gorenjska smer (str. 76). — Beneš Krakar: Sv. Bernard iz Mentone, patron hribolazcev (str. 81). — Janez Gregorin: Zahodna stena Križa (str. 84). — Dr. Jakob Prešern: Zima v Alpah (stran 84). — Čez hrib in dol: Josip Klovár, Peš iz Ljubljane čez Kot na Kredarico in nazaj v Ljubljano (str. 87). — Obzor in društvene vesti: Dr. Henrik Tuma, Imenoslovje Julijskih Alp (str. 88). Rudolf Badjura, Sto izletov po Gorenjskem (str. 89). Dr. Josip Poljak, Planinarski vodič po Velebitu. Ime »Kranjska Gora«. Občni zbor Kranjskogorske podružnice SPD (str. 91). Občni zbor Savinjske podružnice SPD (str. 93). Občni zbor Mežiške podružnice SPD (str. 94). Dr. Jos. C. Oblak, Izjava (str. 95). — Naše slike (na prilogi): Triglavska severna stena.

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

»Gorenjska smer« v Triglavski steni.

Fot. dr. Tominšek Stanko.